

Vlaams
Parlement

ingediend op **949** (2016-2017) – Nr. 1
24 oktober 2016 (2016-2017)

Beleidsbrief

Armoedebestrijding
2016-2017

ingediend door viceminister-president Liesbeth Homans

INHOUD

INHOUDSTAFEL	2
LIJST MET AFKORTINGEN	4
MANAGEMENTSAMENVATTING	5
I. INLEIDING	6
II. OMGEVINGSANALYSE	7
III. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	8
1. Voorkomen dat mensen in armoede en sociale uitsluiting terecht komen	8
1.1 Het voorkomen van onderbescherming om te vermijden dat mensen in armoede en sociale uitsluiting terecht komen	8
1.2 Systematisch onze beleidsmaatregelen toetsen aan de effecten op mensen in armoede	9
1.3 Waken over een correcte beeldvorming omtrent armoede en zorgen voor een breed maatschappelijk draagvlak voor deze problematiek	10
2. Armoede op een effectieve manier bestrijden	11
2.1 Het voeren van een structureel participatief armoedebestrijdingsbeleid	11
2.1.1 Het nemen van structurele maatregelen voor elk van de sociale grondrechten	11
2.1.2 De toegang tot voldoende en gezonde voeding voor mensen in armoede wordt gegarandeerd	13
2.2 Versterkt inzetten op het voorkomen en bestrijden van armoede bij gezinnen met jonge kinderen	14
2.2.1 De participatie van gezinnen met jonge kinderen in armoede versterken	14
2.2.2 Kinderen, jongeren en ouders sterker maken	17
3. We ondersteunen het beleid met een geïntegreerd bestuur	19
3.1 De Vlaamse Regering engageert zich om vanuit de gemeenschappelijke visie op armoedebestrijding effectieve maatregelen te nemen om de armoede in Vlaanderen te voorkomen en te bestrijden	19
3.2 De Vlaamse Regering voert een geïntegreerd, volgehouden en doorgedreven beleid onder coördinatie van de minister bevoegd voor armoedebestrijding	19
3.2.1 Coördinatie binnen de Vlaamse overheid	19
3.2.2 Het opstellen van een sterk Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA)	20
3.2.3 Dynamiseren van het Horizontaal permanent armoedeoverleg	20
3.2.4 Inzetten op verbinding en netwerken	20

3.3	Het evalueren en actualiseren van de huidige regelgeving inzake armoedebestrijding	21
3.4	We voeren een participatief armoedebestrijdingsbeleid en creëren hiervoor de nodige randvoorwaarden	22
3.5	Het voeren van een efficiënt en onderbouwd beleid gestoeld op kennisontwikkeling en –kruising, monitoring en evaluatie van armoede en het armoedebestrijdingsbeleid	22
IV.	BIJLAGEN.....	24

LIJST MET AFKORTINGEN

CAW	Centrum voor Algemeen Welzijnswerk
EU	Europese Unie
HPAO	Horizontaal Permanent Armoedeoverleg
OCMW	Openbaar Centrum Maatschappelijk Welzijnswerk
PAO	Permanent Armoedeoverleg
RIA	Reguleringsimpactanalyse
SIP	Sociaal Investeringspakket
TAO	Teams voor Advies en Ondersteuning
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
VAPA	Vlaams Actieplan Armoedebestrijding
VPAO	Verticaal Permanent Armoedeoverleg
VWAWN	Verenigingen Waar Armen het Woord Nemen
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

MANAGEMENTSAMENVATTING

Armoedebestrijding blijft een maatschappelijke noodzaak in Vlaanderen. Volgens de meest recente gegevens van de EU-SILC-survey heeft 11,1% van de Vlamingen een inkomen dat onder de armoededrempel ligt. Ik kijk er dan ook op toe dat armoedebestrijding hoog op de politieke agenda blijft staan.

Onderzoek heeft aangetoond dat de periode tussen nul en drie jaar beslissend is voor de ontwikkeling van intellectuele, emotionele en sociale vaardigheden van jonge kinderen en het doorbreken van de armoedespiraal. Achterstanden die voor de geboorte of in de eerste levensjaren ontstaan, beperken kinderen om op latere leeftijd hun mogelijkheden volledig te kunnen ontplooien. Daarom zet ik prioritair in op gezinnen in armoede met jonge kinderen, zonder andere doelgroepen daarbij uit het oog te verliezen.

Met deze beleidsbrief wil ik in het bijzonder mijn transversale taken inzake armoedebestrijding belichten, alsook mijn beleidsintenties binnen deze bevoegdheid voor de komende beleidsperiode kenbaar maken. Mijn coördinerende rol biedt mij de kans om samen met de gehele Vlaamse Regering armoede op een krachtige en beleidsdomeinoverschrijdende manier aan te pakken. Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019 (VAPA) geeft het totaalbeeld van het Vlaams Armoedebestrijdingsbeleid.

Mijn verticaal beleid concentreert zich rond drie ambities of strategische doelstellingen, namelijk het voorkomen van armoede en sociale uitsluiting, het bestrijden van bestaande armoede en sociale uitsluiting en tot slot het ondersteunen van het beleid met een geïntegreerd bestuur.

Inzake het voorkomen van armoede blijf ik werk maken van het wegnemen van drempels die het opnemen van Vlaamse sociale rechten bemoeilijken. Vanuit een focus op preventie, is het belangrijk om bij wijzigende en nieuwe regelgeving geen nieuwe armoede te creëren. Daarom blijf ik er op toezien dat er bij belangrijke dossiers vooraf een inschatting van de impact op armoede gebeurt. Ook een correcte beeldvorming draagt bij tot het voorkomen van armoede en sociale uitsluiting. Daarom blijf ik investeren in sensibilisering, beeldvorming en kennisoverdracht.

Wanneer het gaat over armoede bestrijden, zal ik hierin mijn verantwoordelijkheid blijven opnemen door het VAPA te actualiseren en bij te sturen waar nodig. Inzake mijn verticale bevoegdheden ga ik verder op de ingeslagen weg. Zo worden de projecten inzake voeding en vrijetijdsparticipatie verder opgevolgd. De projecten ter preventie van uithuiszetting worden meegenomen in het kader van de globale aanpak tegen dak- en thuisloosheid. Verder zet ik ook in op het sterker maken van kinderen, jongeren en ouders. Daarvoor maak ik onder meer werk van een nieuwe projectoproep omtrent preventieve gezinsondersteuning en groeitrajecten.

Tenslotte is het mijn ambitie het armoedebeleid te ondersteunen met een geïntegreerd bestuur. Hierbij is het belangrijk om het horizontale en verticale karakter van armoedebestrijding te blijven ondersteunen. Een aantal werkgroepen die over verschillende beleidsdomeinen heen werken, werden opgericht om te werken rond de thema's toegankelijkheid van dienstverlening, sociale correcties en beeldvorming en vorming. Verder blijf ik ook mijn aandacht richten op de ondersteuning van lokale besturen inzake de bestrijding van (kinder)armoede.

I. INLEIDING

Om armoede op een structurele manier aan te pakken en de generatiearmoede te doorbreken, zal ik samen met de voltallige Vlaamse Regering blijven inzetten op armoedebestrijding. Het verhogen van de zelfredzaamheid van mensen in armoede, en in het bijzonder bij kwetsbare gezinnen met jonge kinderen, is hierbij cruciaal.

In Europees perspectief scoort Vlaanderen op vele armoede-indicatoren bij de top van de EU. Het algemene armoederisico blijft sinds 2004 echter schommelen rond de 11%. Het aantal kinderen dat bovendien opgroeit in een gezin waar het inkomen onder de armoedegrens ligt, kende op 10 jaar tijd een opvallende stijging. De focus van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA) op kwetsbare gezinnen met jonge kinderen is dan ook terecht.

In juli 2015 werd het VAPA goedgekeurd. Ik maak nu werk van de actualisatie en bijsturing ervan. Ik heb de leden van het Horizontaal Permanent Armoedeoverleg (HPAO) de opdracht gegeven naast een algemene actualisering ook werk te maken van een aantal beleidsdomeinoverschrijdende dossiers. In dit kader werden drie werkgroepen opgericht.

Een eerste werkgroep behandelt het thema 'sociale correcties'. Voor hen die het nodig hebben, moeten sociale correcties maximaal aangewend worden om hun financiële kwetsbaarheid tegen te gaan. Deze werkgroep zal de verscheidene doelgroepen in kaart brengen en evalueren op hun effectiviteit. Ik blijf de strijd tegen onderbescherming verder voeren door het zoveel mogelijk automatisch toekennen van rechten. Bovendien zal bij nieuwe beleidsmaatregelen met een te verwachten impact op de armoede steeds vooraf de impact op armoede worden ingeschat worden uitgevoerd, om zo preventief te werk te gaan.

Naast inzetten op de financiële kant van armoede blijf ik er ook voor ijveren om de binnenkant van armoede in het vizier te houden. Dit brengt ons bij de werkgroep die het thema (beeld)vorming behandelt. Het belang van vorming inzake de armoedeproblematiek kan niet overschat worden. We dienen ons bewust te zijn van onze eigen kijk op (de oorzaken van) armoede en hoe deze kijk ons handelen en denken beïnvloedt. In dit kader zet ik dan ook mijn schouders onder projecten die op diverse wijzen de complexe materie van armoede bespreekbaar maken. Daarnaast wil ik het belang van de rol van (opgeleide) ervaringsdeskundigen onderstrepen. In mijn beleid staat participatie van mensen in armoede voorop. Ik ben van mening dat participatie cruciaal is om tot een effectief beleid te komen.

Tot slot is er de werkgroep die werkt op het thema toegankelijkheid van de dienstverlening. Mensen in armoede kunnen niet altijd meepraten of dezelfde ervaringen uitwisselen met anderen. Ze voelen zich vaak buitengesloten, maken zich zorgen en schamen zich. Kinderen vinden het moeilijk om over hun situatie te praten en kunnen vaak niet deelnemen aan sport en cultuur. Kinderen uit arme gezinnen hebben bijvoorbeeld bijna de helft minder kans om lid te zijn van een sportclub dan kinderen uit niet-arme gezinnen. Daarom zijn de beleidsmaatregelen die kinderen ondersteunen onder meer om aan vrijetijdsactiviteiten deel te nemen erg belangrijk. Niet alleen door financieel bij te springen, maar minstens ook door bruggen te bouwen tussen de verschillende voorzieningen. Het is binnen dit kader dat ik ook verder wil blijven inzetten op preventieve gezinsondersteuning.

Dit is waar het om gaat: een effectief beleid, dat het aantal mensen dat in armoede leeft, doet dalen

In het kader van 'Health in All Policies' bekijk ik samen met de Vlaamse minister voor Volksgezondheid op welke wijze armoedebestrijdingsbeleid een bijdrage levert of kan leveren aan het preventieve gezondheidsbeleid.

II. OMGEVINGSANALYSE

Voor de omgevingsanalyse verwijs ik naar de omgevingsanalyse uit het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA) dat werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 3 juli 2015. In het kader van de voortgangsrapportage en bijsturing van het VAPA wordt momenteel werk gemaakt van een meer actuele omgevingsanalyse.

III. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

1. Voorkomen dat mensen in armoede en sociale uitsluiting terecht komen

Ik blijf werk maken van een systeemomslag, van een hoofdzakelijk curatief beleid naar een meer proactief en preventief beleid inzake armoedebestrijding.

1.1 Het voorkomen van onderbescherming om te vermijden dat mensen in armoede en sociale uitsluiting terecht komen

In Vlaanderen beschikken we over een uitgebreid sociaal vangnet. We kunnen bij verschillende overheden en diensten (federaal, Vlaams, provinciaal en lokaal) terecht voor een groot gamma aan tegemoetkomingen en maatregelen. Daartegenover staat dat ons systeem van sociale bescherming complex en versnipperd is, waardoor sommige mensen er niet in slagen hun rechten op te nemen. Vaak zijn het de mensen die er het meest nood aan hebben, die daardoor niet alle bestaande hulp ontvangen. Ze komen dan in een situatie van onderbescherming terecht. Het is dus belangrijk om mensen te helpen om hun sociale rechten maximaal te realiseren.

Realisaties

Zoals ik heb aangegeven in mijn beleidsnota blijf ik de strijd tegen onderbescherming voeren door proactief te handelen vanuit eerstelijnsdiensten en overheden. Zo heb ik in het najaar 2016 aan de Vlaamse Regering een geactualiseerde inventaris voorgelegd omtrent de automatische toekenning van rechten, met een plan om daar verder mee aan de slag te gaan. Dit plan moet ertoe leiden dat drempels tot het opnemen van bestaande rechten verlagen of weggenomen worden. De werkgroep sociale correcties heeft deze taken toegewezen gekregen.

Wanneer bij nieuwe regelgeving diens impact op mensen in armoede vooraf wordt ingeschat, moet daarnaast steeds opgenomen staan dat het nieuwe recht automatisch zal toegekend worden, of dient er verantwoord te worden waarom automatische toekenning niet mogelijk is. Voor die rechten die niet automatisch kunnen toegekend worden, wordt er waar mogelijk ingezet op administratieve vereenvoudiging en/of pro-actief informeren.

Ook op lokaal niveau zijn er nog drempels die leiden tot de onderbenutting van rechten. Bijgevolg heb ik aan VVSG gevraagd om in kaart te brengen welke noden er onder lokale besturen zijn om stappen vooruit te zetten in de strijd tegen onderbescherming.

De IPDC of Interbestuurlijke producten- en dienstencatalogus is een instrument dat we in het kader van het voorkomen van onderbescherming op lokaal niveau onderzocht hebben. Het biedt lokale besturen de mogelijkheid om op een eenvoudige manier hun producten (b.v. huisvuilophaling, renovatiepremies, rijbewijzen, enz.) aan de bevolking kenbaar te maken. Ik heb vastgesteld dat niet alle rechten uit de Rechtenverkenner in de IPDC zijn opgenomen. De IPDC werd dan ook aangevuld met ontbrekende sociale rechten.

Beleidsopties

In 2017 zal ik de werkzaamheden van de werkgroep sociale correcties inzake het automatische toekennen van rechten verder opvolgen. Een concrete, geactualiseerde stand van zaken per sociaal recht zal in de voortgangsrapportage van het VAPA gepubliceerd worden.

Ik zal in overleg treden met de federale overheid om te bekijken hoe Vlaamse diensten gebruik kunnen maken van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid. Dit kan het automatisch toekennen van rechten vergemakkelijken.

Op basis van de resultaten van de rondvraag door de VVSG bekijk ik hoe ik lokale besturen kan ondersteunen in de strijd tegen onderbescherming op het lokale niveau.

1.2 Systematisch onze beleidsmaatregelen toetsen aan de effecten op mensen in armoede

Om een goed inclusief beleid te voeren, is het belangrijk dat de wijzigende en nieuw te ontwikkelen regelgeving systematisch preventief getoetst wordt aan de effecten op mensen in armoede en de armoedesituatie in Vlaanderen. Regelgeving mag mensen in armoede niet uitsluiten of nieuwe armoede creëren.

Realisaties

Ook het afgelopen jaar heb ik volop ingezet op de verdere uitrol en implementatie van de armoedetoets. Deze is in volle gang. Als bijlage bij het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding zit een overzicht van de dossiers waarop een armoedetoets zal uitgevoerd worden. Dit is gebaseerd op het advies van het Horizontaal Permanent Armoedeoverleg (HPAO) hieromtrent. Het is de bevoegdheid en verantwoordelijkheid van de functioneel bevoegde ministers om na te gaan en te beslissen of een armoedetoets noodzakelijk is.

Ik heb begin 2016 een schrijven aan mijn collega-ministers bezorgd waarin ik de nodige aandacht vroeg voor de uitvoering van deze toetsen. Ik vestigde onder meer de aandacht op het tijdig opstarten van het proces zodat de armoedetoets kan voorgelegd worden aan de Vlaamse Regering bij het agenderen van de betrokken dossiers. Op die manier kan onnodige vertraging in de besluitvorming vermeden worden. Tevens vestigde ik de aandacht op de decretale verplichtingen omtrent het organiseren van een Verticaal Permanent Armoedeoverleg (VPAO). Dit overleg kan immers ook aangewend worden in het proces van een armoedetoets.

De functioneel bevoegde ministers maken in het VPAO binnen hun beleidsdomeinen concrete afspraken over de wijze waarop de armoedetoets zal worden uitgevoerd en ervarings- en wetenschappelijke kennis zal worden ingebracht. Ik bied ondersteuning aan de actoren die deze toets moeten uitvoeren, zodat zij dit op een kwaliteitsvolle wijze kunnen volbrengen. Ook volg ik de ontwikkelingen op federaal en internationaal vlak op. Zo is er een uitwisseling binnen het interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

Eens beslist is dat er een armoedetoets uitgevoerd wordt, is het cruciaal dat er een kruisbestuiving is van beleidskennis, ervaringskennis en wetenschappelijke kennis. Actoren die over deze kennis beschikken moeten zo vroeg mogelijk in het beleidsproces betrokken worden. In elke armoedetoets wordt aangegeven of rechten automatisch toegekend (kunnen) worden en zo niet, welke begeleidende maatregelen worden genomen om mensen hun rechten toe te kennen.

Zoals gezegd volg ik de stand van zaken van de lijst van armoedetoetsen op. Ik heb ook de leden van het HPAO hiertoe opdracht gegeven. Zij zorgen voor een voortdurende bijsturing en actualisatie van de lijst.

Ook binnen mijn bevoegdheden worden armoedetoetsen uitgevoerd. In 2016 werden hiertoe verschillende processen op gang getrokken.

Beleidsopties

Ik blijf, samen met de leden van het HPAO, de uitvoering van de armoedetoetsen op de voet opvolgen. Waar nodig voorzie ik aanvullende vorming en ondersteuning. Ik zorg voor een geactualiseerde lijst van dossiers waarop zeker een armoedetoets zal uitgevoerd worden om aan het VAPA toe te voegen. Daarnaast laat ik in het VAPA ook een overzicht opnemen van de tot dan toe uitgevoerde armoedetoetsen.

In het kader van het actualiseren en evalueren van de Vlaamse regelgeving omtrent armoedebestrijding, zal ook de armoedetoets geëvalueerd en waar nodig bijgestuurd worden.

Ook in 2017 blijf ik mijn medewerking verlenen inzake de uitwisseling van praktijken dat georganiseerd wordt door het interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

Tot slot wil ik – indien uit de rondvraag van de VVSG zou blijken dat daar vraag naar is – in 2017 ook lokale besturen ondersteunen die een vorm van armoedetoets willen toepassen. Hiertoe ga ik met hen in overleg en zorg ik voor praktijkuitwisseling.

1.3 Waken over een correcte beeldvorming omtrent armoede en zorgen voor een breed maatschappelijk draagvlak voor deze problematiek

Het bestrijden van armoede impliceert ook dat men oog moet hebben voor de houding ten aanzien van personen in armoede. Omdat deze houding intrinsiek verbonden is met de wijze waarop de betrokkenen en hun situatie gepercipieerd worden, is een belangrijke rol weggelegd voor de communicatie over het onderwerp. Om drempels weg te werken, is onder meer aandacht nodig voor communicatie en informatie op maat van mensen in armoede en vorming en sensibilisering van de samenleving in haar geheel over de leefwereld van mensen in armoede.

Realisaties

Ook in 2016 heb ik de nodige inspanningen geleverd om de verzamelde kennis en ervaringsdeskundigheid over armoede en sociale uitsluiting in Vlaanderen bij een ruim publiek te verspreiden om op die manier tot meer doeltreffende maatregelen te komen.

Zo heb ik opdracht gegeven aan de leden van het HPAO om binnen de bijsturing en actualisatie van het VAPA het thema beeldvorming en vorming verder uit te diepen. Binnen een werkgroep wordt hier momenteel werk van gemaakt tot op actieniveau. Ik maak hierbij werk van de aanbeveling van het Rekenhof om na te gaan hoe de middelen voor vormings- en begeleidingsinitiatieven rond de armoedeproblematiek efficiënter kunnen worden ingezet. Een neerslag van de werkzaamheden van deze werkgroep zal aan het voortgangsrapport worden toegevoegd.

In dit kader ondersteun ik ook het project "Tiresias". Dit theaterproject is gericht op tieners en volwassenen. Het handelt over 'armoede', 'blind zijn', 'niet kunnen' en 'niet zien'. Het maakt gebruik van de methodiek beproefd in het afgelopen project "Heb je ze wel alle vijf?". Na de theatervoorstelling wordt er ook een educatief pakket aangeboden, dat de nodige handvaten aanreikt om het thema achteraf in de klas verder te bespreken. Ook bij dit project is de doelstelling dat jongeren meer oog krijgen voor anderen die in armoede leven. Ik ondersteun dit driejarig project met een cofinanciering vanuit mijn bevoegdheden voor Armoedebestrijding en Gelijke Kansen.

In mijn vorige beleidsbrief gaf ik het belang aan van sensibilisering met betrekking tot de binnenkant van armoede voor studenten in sociale richtingen. Ik nam het engagement te zullen onderzoeken hoe initiatieven als 'Buddy bij de wieg' en 'De Katrol' als goede praktijken in dit kader kunnen uitgerold worden. Na overleg met de betrokken organisaties heb ik beslist om reeds in 2016 de uitrol en de verbreding van het concept 'Buddy bij de wieg' te ondersteunen. Voor wat betreft De Katrol, worden de mogelijkheden verder bekeken door de minister van Onderwijs.

Tenslotte ondersteunde ik in 2016 de werking omtrent ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting. Ik continueerde hiermee samen met mijn collega-minister voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, de werking van het Team voor Advies en Ondersteuning rond armoede en sociale uitsluiting (TAO), erkend binnen de lokale diensteneconomie. Het TAO biedt inzicht in armoedemechanismen door het inzetten van opgeleide ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting, en dit voor welomlijnde beperktere opdrachten, die geen structurele aanwerving van ervaringsdeskundigen vereisen of in situaties waarin dit niet mogelijk is.

Beleidsopties

In 2017 wil ik inzetten op de werkgroep beeldvorming. Een eerste opdracht betreft het samenstellen van een zo volledig mogelijk overzicht van het aanbod van vormen rond de armoedeproblematiek. Dit gebeurt in samenwerking met alle relevante vormingsaanbieders. De oplijsting heeft tot doel het aanbod eventueel beter op elkaar afgestemd te krijgen en een zicht te krijgen op goede praktijken en eventuele hiaten in dit aanbod.

De première van de theatervoorstelling 'Tiresias' vindt plaats in 2017. Ik volg de voortgang van dit project nauwgezet op en zorg voor een evaluatie.

Op basis van de resultaten van de inspectie Onderwijs en de aanbevelingen van het Rekenhof, stuur ik – in samenwerking met mijn collega-ministers voor Welzijn en Onderwijs – waar nodig de ondersteuning van vzw De Link en diens TAO-werking bij.

Deze oefening wordt afgestemd met de oefening die door kabinet Vandeuren wordt gedaan omtrent de armoede-organisaties.

2. Armoede op een effectieve manier bestrijden

Armoedebestrijding is verre van eenvoudig. Het vraagt om een effectief samenspel van onder meer overheden, professionals, werkgevers, maatschappelijk middenveld, mensen in armoede zelf en hun netwerken. Ook is een combinatie van acties op verschillende niveaus en in verschillende beleidsdomeinen nodig. Het uiteindelijke doel is om mensen in armoede te empoweren en opnieuw zelfredzaam te maken.

2.1 Het voeren van een structureel participatief armoedebestrijdingsbeleid

2.1.1 Het nemen van structurele maatregelen voor elk van de sociale grondrechten

Het uitvoeringsbesluit van 15 mei 2009 bepaalt hoe de coördinatie en uitvoering van de armoedebestrijding in Vlaanderen moet gebeuren. Zo wordt onder meer twee jaar na de inwerkingtreding van het VAPA een evaluatie en zo nodig een bijsturing van dit plan verwacht.

Realisaties

Op 11 maart 2016 heb ik de planning en timing van de werkzaamheden inzake de voortgangsrapportage en bijsturing van het VAPA - via een mededeling van de Vlaamse Regering - aan de leden van de Vlaamse Regering bezorgd.

Ondertussen werd reeds werk gemaakt van een eerste actualisatie van de actiefiches uit het VAPA. Het proces dat wordt gelopen, houdt echter niet alleen een actualisatie in, maar ook een bijsturing. Ik wil komen tot een verdieping op actieniveau. Hierbij wil ik me voornamelijk richten naar (groepen van) beleidsdomeinoverschrijdende acties. Bepaalde cruciale acties hebben immers pas kans op slagen als vanuit verschillende beleidsdomeinen de nodige engagementen worden ingezet.

Daarbij heb ik ervoor geopteerd om te werken rond een beperkt aantal thema's, zodat er efficiënt en effectief kan bijgestuurd worden. Hiervoor werden verschillende werkgroepen opgestart. Hierbij wil ik nog opmerken dat er binnen de werkgroepen heel wat linken met andere thema's kunnen en moeten gelegd worden. Mijn administratie zal binnen al deze werkgroepen een ondersteunende en faciliterende rol opnemen. De uitvoerende functie wordt aan de bevoegde aandachtsambtenaren overgelaten, in samenwerking met betrokken middenveldorganisaties.

Het gaat hierbij om volgende thema's:

- * (Beeld)vorming omtrent armoede m.i.v. de binnenkant van armoede: coördineren van geplande (en nieuwe) acties
- * Sociale correcties: in kaart brengen, evalueren en zo nodig afstemmen van de doelgroepen die als begunstigde van die correcties worden aangeduid en dit, voor elk grondrecht (inkomen, energie, vrijetijd, onderwijs, gezondheid, ...)
- * Toegankelijkheid van dienstverlening: in het kader van de reorganisatie van de hulpverlening op de eerste lijn in de ruime zin wordt nagegaan hoe diensten zich kunnen organiseren om maximaal toegankelijk te zijn, en dit in alle beleidsdomeinen (wonen, werk, vrijetijd, gezondheid, welzijn, ...).

Om de nodige medewerking en betrokkenheid bij de werkzaamheden inzake de actualisering en bijsturing van het VAPA in het algemeen, en in de werkgroepen in het bijzonder, te garanderen, heb ik op 25 april 2016 de leden van de Vlaamse Regering aangeschreven. Ik heb hen gevraagd met de administraties tot afstemming te komen en hen het nodige mandaat te bezorgen om deze werkzaamheden te faciliteren en te optimaliseren. In dezelfde brief heb ik ook de aandacht gevestigd op de VPAO's die in dit kader in het najaar dienen georganiseerd te worden.

Ik heb ingezet op projecten die mikken op de preventie van uithuiszettingen en ik heb deze uitgebreid. De projecten moeten helpen voorkomen dat kwetsbare huurders op de private huurmarkt uit hun huis worden gezet en mogelijk dakloos worden.

Beleidsopties

In 2017 leg ik het bijgestuurde actieplan samen met het voortgangsrapport voor aan de Vlaamse Regering. De Vlaamse Regering bezorgt vervolgens het bijgestuurde actieplan samen met het voortgangsrapport aan het Vlaams Parlement.

Verder kijk ik uit naar de eindrapportage van de projecten ter preventie van uithuiszetting in het voorjaar 2017. Op basis van deze rapportage en de resultaten van het gemengd platform voor de aanpak van dak- en thuisloosheid, zal mijn collega-minister voor Welzijn deze projecten verankeren in het reguliere takenpakket van de CAW's en bekijken hoe deze projecten kunnen verder geoptimaliseerd kunnen worden.

2.1.2 De toegang tot voldoende en gezonde voeding voor mensen in armoede wordt gegarandeerd

Minder gezonde voedingsgewoonten liggen zeker mee aan de basis van ongelijkheid op het vlak van gezondheid. Daarom schenk ik binnen mijn beleid bijzondere aandacht aan het promoten van gezonde voeding bij gezinnen in armoede. Gezond eten is immers een investering op langere termijn.

Realisaties

Op 31 maart 2014 vond de officiële ondertekening plaats van de gezamenlijke engagementsverklaring 'Samen tegen Voedselverlies'. De Vlaamse Regering heeft vervolgens met een reeks koepelorganisaties uit de voedingssector de Ketenroadmap Voedselverlies 2020 uitgewerkt dat het voedselverlies tegen 2020 met 15 procent moet doen dalen.

In dit kader zette ik het afgelopen jaar mijn schouders onder verschillende projecten:

Onder meer de "Hefboomprojecten maken gezonde voeding bereikbaar voor iedereen!" maken hier deel van uit. Dit project heeft als doel om innovatieve samenwerkingen te realiseren tussen de sociale en reguliere economie. Hiermee wordt de kanalisatie van kwalitatieve voedseloverschotten richting sociale redistributie aan mensen in armoede beoogd. Dit project loopt van 2015 tot en met 2017. Dan volgt een evaluatie.

In hetzelfde kader blijf ik ook het project "Distributief model voor gezonde voeding. Hefboom voor sociale activering" van RIMO ondersteunen. Dit project heeft als doel een distributief model te creëren dat instaat voor het centraliseren, verdelen en aanbieden van producten (gezonde voeding en basisproducten) en ondersteunende diensten die door bestaande actoren (vrijwilligersinitiatieven, socio-culturele en sociale diensten, bestaande winkelstructuren en ontmoetingsplaatsen) kunnen aangeboden of verkocht worden aan maatschappelijk kwetsbare personen. Dit project loopt tot eind 2017.

Verder heb ik de interactieve webtoepassing 'De Schenkingsbeurs' ondersteund. Deze app dient om voedseloverschotten te bestrijden door schenkingen aan sociale organisaties te vergemakkelijken, met aandacht voor kwaliteit en voedselveiligheid.

In 2016 organiseerde ik een overleg over opportuniteiten voor samenwerking rond sociaal aan de slag met voedselverlies en voedselhulp in het algemeen. Voor dit overleg werden zowel relevante ketenpartners (zoals Boerenbond, Fevia, Comeos, Horeca Vlaanderen) als andere relevante partners (Netwerk tegen Armoede, Sociale Kruideniers Vlaanderen, Voedselbanken, VVSG, academici, samenlevingsopbouw, Steunpunt Armoedebestrijding, vrijwilligersorganisaties,...) uitgenodigd. Binnen dit overleg worden gezamenlijke knelpunten en opportuniteiten geïdentificeerd (bv. het logistieke verhaal omtrent voedseloverschotten).

Ik selecteerde 22 projecten in het kader van de projectoproep "Gezonde en betaalbare maaltijden gekoppeld aan integrale gezinsondersteuning". Hierbij gaat het niet enkel over het aanbieden van een goedkope, warme en gezonde maaltijd. Het is ook een middel om gezinnen en mensen in armoede proactief te bereiken en ze integraal te ondersteunen. De looptijd van de projecten bedraagt maximaal 3 jaar. Er werd een lerend netwerk opgericht ter ondersteuning van deze projecten.

Tot slot ondersteun ik een expertisecentrum voor het thema "Sociaal aan de slag met voedselverlies". Naast het uitvoeren van (hefboom)projecten is er immers nood aan een organisatie waar de kennis en expertise die de voorbije jaren sterk is opgebouwd, en toeneemt door de projecten, wordt verzameld, verwerkt en verspreid naar het werkveld. Dit kan onder meer door het organiseren van lerende netwerken rond voedselverlies en sociale restaurants, helpdeskfunctie, sensibilisering...

Beleidsopties

In 2017 blijf ik de Hefboomprojecten en het Distributief model verder opvolgen. Een evaluatie moet uitwijzen hoe we verder aan de slag kunnen met de resultaten van deze projecten.

Ik blijf een expertisecentrum ondersteunen voor het thema "sociaal aan de slag met voedselverlies". Ik zal dit doen door onder andere het organiseren van lerende netwerken rond voedselverlies, sociale restaurants, éénenuomaaltijden, een helpdesk en sensibilisering. Er worden stappen gezet naar het in kaart brengen van de betrokken actoren in de sector en monitoring van voedseloverschotten die herverdeeld worden naar de doelgroep.

Tenslotte zet ik het overleg over opportuniteiten voor samenwerking rond sociaal aan de slag met voedselverlies en voedselhulp in het algemeen verder. Met de betrokken actoren ga ik op zoek naar oplossingen voor de knelpunten die geïdentificeerd worden en grijp ik opportuniteiten aan waar mogelijk.

2.2 Versterkt inzetten op het voorkomen en bestrijden van armoede bij gezinnen met jonge kinderen

2.2.1 De participatie van gezinnen met jonge kinderen in armoede versterken

Mensen in armoede participeren vaak op meerdere domeinen tegelijk niet of in mindere mate. Ook bij kinderen en jongeren in armoede kunnen we dit vaststellen. Ze worden met drempels geconfronteerd wanneer ze bijvoorbeeld willen deelnemen aan spel, recreatie, sport en culturele activiteiten. Dit is niet alleen een financiële kwestie, er zijn ook materiële, sociale, culturele en psychologische drempels. De meest aangegeven knelpunten in toegankelijkheid van vrijetijdsbesteding situeren zich op drie vlakken: duurzaam bereiken van kwetsbare kinderen en jongeren, financiële ondersteuning om participatie mogelijk te maken en competenties en vorming van werkers, vrijwilligers en organisaties om open te staan voor (de leefwereld en noden van) kwetsbare kinderen en jongeren.

In dit kader wil ik ook de participatie aan beleidsvoering in het licht stellen. Ook hier zien we dat de participatiegraad van mensen in armoede zeer laag ligt. Om een aanbod en werkwijze te realiseren die echte impact heeft, is het nochtans belangrijk te vertrekken vanuit de concrete ervaringen en noden van de doelgroep.

Realisaties

Voor de opmaak van het VAPA heb ik mijn administratie versterkt met een opgeleide ervaringsdeskundige. Omdat deze samenwerking de nodige meerwaarde genereerde, heb ik de aanstelling verlengd en uitgebreid. De expertise van de betrokkene wordt naast de opvolging van het VAPA, onder meer ook ingezet bij het beoordelen van projectaanvragen.

De opleiding tot ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting wordt momenteel geëvalueerd door de inspectie van Onderwijs. In afwachting van de evaluatie, heb ik de huidige manier van werken verder gezet.

Ik heb de leden van het HPAO de opdracht gegeven een kader op te maken voor beleidsmakers om een participatief beleid te ontwikkelen. Dit moet leiden tot een structureel participatieve aanpak.

Maar ook op participatie in de betekenis van concrete deelname van kansarme gezinnen aan maatschappelijke activiteiten, wil ik sterk inzetten. Zo merk ik op dat er al heel wat initiatieven bestaan om vrijetijdsaanbod toegankelijker te maken voor kinderen en jongeren in armoede. Er zijn heel wat organisaties die een verlaagd inschrijvingsgeld voor mensen uit de doelgroep voorzien. Toch toont de realiteit dat er nog lacunes zijn. Het is belangrijk dat voor deze doelgroep financiële drempels weggewerkt worden, maar dat er ook rekening gehouden wordt met andere mogelijke drempels, zoals psychologische, informatieve en praktische drempels.

In dit kader lanceerde ik de projectoproep 'Bruggen tussen sport en/of jeugdwerk en kinderen in armoede'. De projectoproep wil opportuniteiten bieden om op lokaal vlak knelpunten en blinde vlekken aan te pakken. Die lokale knelpunten kunnen verschillen, afhankelijk van de vraag, het bestaand aanbod, de mogelijkheden en bestaande lokale initiatieven en dynamieken... Centraal in de projectoproep staat dat projecten de brug moeten slaan tussen bestaande sport- en/of jeugdwerkingen en organisaties die kinderen en jongeren in armoede bereiken. In totaal werden 19 projecten geselecteerd.

Ik ondersteun, samen met mijn collega bevoegd voor Brussel, ook het project "Jouw Sleutel" van het Klara Festival Vlaanderen-Brussel. Dit project neemt verschillende drempels weg. Met 'Jouw Sleutel' wordt een concert van het Klarafestival voor een kansarme doelgroep opengesteld. Vooraf wordt een rondleiding in het concertgebouw en een inleiding door een muziekpedagoog aangeboden. Een aangepast concertprogramma en persoonlijke begeleiding tot aan de concertzaal maken een optimale beleving van het concert mogelijk. Achteraf wordt bij een hapje en drankje voor een mooie afsluiter gezorgd. Bovendien wordt door de lokale besturen waar de deelnemers vandaan komen ook voorzien in een voor- en natraject, om dit concert aan te grijpen als een startpunt voor duurzame cultuurparticipatie.

Hoewel armoede veel meer is dan een inkomensprobleem, is een toereikend inkomen cruciaal om uit armoede te geraken. Daarbij is het hebben van werk de belangrijkste hefboom. Enerzijds is het garanderen van voldoende inkomsten over het algemeen een federale bevoegdheid. Anderzijds gaat het ook over kostenverlagende maatregelen die het besteedbaar inkomen van gezinnen met jonge kinderen verhogen. Deze bevoegdheden bevinden zich ook op Vlaams niveau, denken we maar aan de inkomensgerelateerde kinderopvang, de kinderbijslag, de schooltoelage, de huurpremie, sociale huur...

In dit kader werd in aanloop naar de actualisatie en bijsturing van het VAPA ook een werkgroep 'sociale correcties' opgestart. De resultaten van deze werkgroep zullen aan het voortgangsrapport toegevoegd worden.

Tenslotte wil ik hier ook de werkgroep 'Toegankelijkheid van de dienstverlening' nog even vernoemen. De thematiek van de toegankelijkheid van de dienstverlening werd in het kader van de bijsturing van het VAPA naar voor geschoven om als beleidsdomeinoverschrijdend thema tot verdieping op actieniveau te komen. De resultaten van de werkgroep zullen opgenomen worden in de voortgangsrapportage. De werkzaamheden worden opgevolgd door het HPAO.

Beleidsopties

Ik kijk uit naar de resultaten van de inspectie van Onderwijs inzake de opleiding tot ervaringsdeskundige. Ik zal vervolgens bekijken of en hoe we deze opleiding verder ondersteunen.

Verder zal ik de werkzaamheden binnen de werkgroep 'toegankelijkheid van de dienstverlening' nauwgezet blijven opvolgen.

Ik zorg voor de verspreiding van het kader met principes voor een participatief beleid doorheen de Vlaamse overheid. Op die manier wil ik de participatie van mensen in armoede aan beleid verder versterken.

Om tot goeie praktijken te komen die na afloop van de geselecteerde projecten kunnen verspreid worden, zal ik de projecten die geselecteerd werden om de vrijetijdsparticipatie van kinderen en jongeren te bevorderen ondersteunen met een lerend netwerk.

Tenslotte zal ik bekijken of het project 'Jouw Sleutel' verder gezet kan worden, in samenwerking met andere lokale besturen.

2.2.2 Kinderen, jongeren en ouders sterker maken

Realisaties

Naast het professionele hulpverleningsaanbod, zijn informele netwerken van belang om uit armoede te geraken. Binnen sociale netwerken kunnen mensen elkaar ondersteunen en samen oplossingen voor problemen zoeken. Het informeel netwerk van maatschappelijk kwetsbare mensen is echter vaak beperkt in omvang en weinig divers in samenstelling. Het zijn zelden netwerken die een brug leggen naar de bredere samenleving of waardoor ze op de sociale ladder kunnen stijgen. In dit kader vaardigde ik de opdracht tot een wetenschappelijk onderzoek uit. Het onderzoek moet resulteren in een inzicht in de kritische succesfactoren om tot de versterking van het informeel persoonlijk netwerk bij mensen in armoede te komen, in identificatie van effectieve modellen om informele persoonlijke netwerken bij mensen in armoede te versterken en in beleidsaanbevelingen om deze modellen te implementeren. Het einddoel van het onderzoek is te komen tot concrete beleidsaanbevelingen aangaande een eventuele ondersteuning en uitbreiding van netwerkversterkende methodieken voor mensen in armoede. Hoe dit kan gerealiseerd worden in een lokale context is daarbij een belangrijk gegeven.

In 2016 continueerde ik, samen met de minister bevoegd voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, negen Vlaamse projecten preventieve gezinsondersteuning met bruggen naar Onderwijs en Werk. Hetzelfde geldt voor twee Brusselse projecten preventieve gezinsondersteuning met bruggen naar Onderwijs.

Tot slot waak ik erover dat de mogelijkheden die digitalisering en gegevensdeling bieden, worden gebruikt in functie van een betere hulp- en dienstverlening naar de gezinnen in armoede, met aandacht en respect voor zij die (nog) niet van nieuwe technologieën kunnen genieten. Ik rondde in dit kader de uitrol van de openbare computerruimtes over Vlaanderen en Brussel binnen het project 'Wie Online' succesvol af, na een bijsturing in functie van een betere regionale spreiding. 'Wie Online' organiseert, in samenwerking met verenigingen waar armen het woord nemen, openbare computerruimtes. Bezoekers van de vereniging en omwonenden kunnen hier op verschillende momenten in de week vrij gebruik maken van de computers onder begeleiding van een vrijwilliger. Eind van dit jaar is de uitrol over heel Vlaanderen en Brussel voltooid.

Beleidsopties

Voor de toekenning van de middelen voor preventieve gezinsondersteuning wordt vanaf 2017 een open projectoproep georganiseerd. De huidige initiatieven kunnen opnieuw indienen.

Uit de evaluatie van het project Wie Online kwam de nood naar voor naar sterke lokale partners om de structurele verankering van het aanbod te garanderen. Er wordt bekeken hoe we hier verder mee aan de slag kunnen in 2017. Bevindingen uit wetenschappelijk onderzoek naar e-inclusie worden hierbij ook meegenomen.

Verder volg ik ook de voortgang van het voorgenoemde wetenschappelijk onderzoek inzake formele netwerken via de stuurgroep van dichtbij op. Op basis van de bevindingen neem ik waar nodig en mogelijk de nodige maatregelen.

Ik zal de mogelijkheid bekijken om experimenten op te zetten omtrent 'Groeitrajecten'. Groeitrajecten werken aan kansen voor gezinnen en de kinderen. Ouders nemen deel aan een educatief programma, gericht op empowerment. Daarnaast wordt de drempel tot de hulp- en dienstverlening verlaagd. Er wordt ook ingezet op de ontwikkeling van de kinderen zelf.

3. We ondersteunen het beleid met een geïntegreerd bestuur

Om te komen tot een effectief en efficiënt beleid rond het voorkomen en het bestrijden van armoede is een geïntegreerd beleid nodig. Hiervoor is een gedeelde en gedragen visie uitgewerkt in het VAPA om het beleid te onderbouwen.

- 3.1 De Vlaamse Regering engageert zich om vanuit de gemeenschappelijke visie op armoedebestrijding effectieve maatregelen te nemen om de armoede in Vlaanderen te voorkomen en te bestrijden

Realisaties

Omdat armoede een probleem is waarin verschillende domeinen een verantwoordelijkheid moeten opnemen en er dwarsverbanden moeten gemaakt worden, is er regelmatig overleg nodig. In het horizontaal overleg (HPAO) komen de aandachtsambtenaren uit de verschillende departementen en agentschappen van de Vlaamse administratie samen met een aantal middenveldorganisaties. De werkzaamheden van het permanent armoedeoverleg worden jaarlijks opgevolgd aan de hand van een verslag dat in het kader van de actualisatie van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding zal meegegeven worden.

In 2016 heb ik de structuur van het HPAO zelf onder de loep genomen. Dit resulteerde in een concreet werkdocument voor de organisatorische en inhoudelijke vormgeving van dit overlegorgaan. Als resultaat zijn kleinere werkgroepen ontstaan. Ik heb mijn collega-ministers gevraagd om het nodige te doen om de desbetreffende aandachtsambtenaar(en) de ruimte en het mandaat te geven deze taak goed te kunnen uitvoeren.

Net zoals voorgaande jaren heb ik ook in 2016 mijn collega-ministers aangeschreven om hen te wijzen op hun verantwoordelijkheid om armoede mee terug te dringen en dit ook duidelijk op te nemen in hun beleidsbrief, met daarbij de benodigde budgetten.

De Vlaamse Regering wil ook maximaal inzetten op de bestrijding van armoede in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Momenteel werd op mijn vraag een uitnodiging verzonden voor overleg met de administratie van de VGC voor een ruimere afstemming rond het armoedebestrijdingsbeleid. We wachten momenteel op antwoord om dit verder vorm te geven.

Beleidsopties

De komende periode blijf ik hard werken aan de actualisatie en bijsturing van het VAPA, samen met het HPAO. In de voortgangsrapportage zal een stand van zaken van de genoemde werkgroepen opgenomen worden.

- 3.2 De Vlaamse Regering voert een geïntegreerd, volgehouden en doorgedreven beleid onder coördinatie van de minister bevoegd voor armoedebestrijding

3.2.1 Coördinatie binnen de Vlaamse overheid

Armoede is een complex probleem. Een doorgedreven coördinatie en monitoring is dan ook onontbeerlijk om tot een effectief armoedebeleid te komen.

Realisaties

Ik volgde de dossiers met betrekking tot de armoedetoetsen, automatische rechtentoekenning, pro-actieve dienstverlening, participatief handelen en correcte beeldvorming actief op, cf. supra.

Beleidsopties

Ik zet de gesprekken en de werkgroepen die gestart zijn in het kader van de voortgangsrapportage van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding met alle betrokken partners verder.

3.2.2 Het opstellen van een sterk Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA)

Op 3 juli 2015 heeft de Vlaamse Regering haar goedkeuring gegeven aan het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA).

Realisaties

In 2016 heb ik de werkzaamheden voor de actualisatie en bijsturing van het VAPA opgestart. Samen met de leden van het HPAO maakte ik een plan van aanpak op dat ik vervolgens op 11 maart 2016 aan mijn collega-ministers bezorgde. De mededeling geeft aan hoe ik invulling wil geven aan deze taken.

Beleidsopties

In het voorjaar van 2017 bezorg ik de leden van de Vlaamse Regering een geactualiseerd en bijgestuurd VAPA.

In het kader van dit voortgangsrapport zullen in eerste instantie alle reeds bestaande fiches die in het VAPA werden opgenomen, geactualiseerd worden. Ik wil daarbij meer aandacht besteden aan het meer SMART formuleren van de acties. Het proces dat wordt gelopen houdt echter niet alleen een actualisatie in, maar ook een bijsturing. De werkwijze hiertoe heb ik onder hoofdstuk 2 van deze beleidsbrief uit de doeken gedaan.

3.2.3 Dynamiseren van het Horizontaal permanent armoedeoverleg

Realisaties

In 2016 heb ik de actieve betrokkenheid en deelname van de aandachtsambtenaren aan het HPAO opnieuw verhoogd. Ik heb er op aangedrongen bij mijn collega-ministers om het mandaat van de desbetreffende aandachtsambtena(a)r(en) te honoreren. Ook aan mijn administratie heb ik opnieuw de opdracht gegeven de aandachtsambtenaren te coachen. Zo hebben zij werk gemaakt van een introductiepakket voor nieuwe aandachtsambtenaren.

In 2016 vonden er 5 overlegmomenten plaats van het HPAO. De samenkomsten stonden grotendeels in het teken van de voortgangsrapportage van het VAPA, beeldvorming en de armoedetoets.

Om de dynamiek binnen het HPAO nog meer te verhogen, wordt er sinds 2016 ook gewerkt aan specifieke thema's binnen werkgroepen, cf. supra.

Beleidsopties

Ik zal het komende jaar verder inzetten op de werkgroepen 'beeldvorming', 'toegankelijkheid' en 'sociale correcties' en de voortgangsrapportage.

Ik blijf er ook op toe zien dat de aandachtsambtenaren voldoende tijd kunnen investeren in hun werkzaamheden binnen het HPAO.

3.2.4 Inzetten op verbinding en netwerken

Ik blijf er op aansturen dat er inzake armoedebestrijding waar mogelijk afgestemd wordt met de verschillende andere overheidsniveaus (Europees, federaal en lokaal).

Realisaties

Het afgelopen jaar heb ik het Europees Platform tegen Armoede opgevolgd. Ik zie er op toe dat alle initiatieven in het kader van armoedebestrijding worden ingepast in de Europese 2020-strategie, en hou daarbij rekening met de aanbevelingen in het kader van het SIP (Sociaal Investeringspakket).

Op federaal niveau word ik vertegenwoordigd op het Belgisch Platform tegen Armoede en op het beheerscomité en de begeleidingscommissie van het Interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting. Het derde federaal armoedeplan (2016-2019) volg ik van dichtbij op. Daarnaast vond ook regelmatig overleg plaats met federaal staatssecretaris voor Armoedebestrijding Elke Sleurs.

Ook op lokaal vlak is er heel wat in beweging. Het werken op het niveau van de lokale besturen (gemeenten en OCMW's) laat toe om de problemen gericht aan te pakken. De lokale besturen zijn dan ook de partner bij uitstek om de lokale regie op te nemen.

Om hun regierol te kunnen opnemen subsidieer en ondersteun ik de lokale besturen. In 2016 integreerde ik de sectorale subsidiëring voor lokale kinderarmoedebestrijding in het Gemeentefonds (met uitzondering van de VGC en de Brusselse randgemeenten). Ik zorgde ook voor een verdere versterking door intervisie en uitwisseling van goede praktijken door middel van de lerende netwerken lokale kinderarmoedebestrijding te organiseren. Hierbij ging ook expliciet aandacht naar de bijzondere behoeften en opportuniteiten in de steden. In samenwerking met de VVSG werd werk gemaakt van een brochure die lokale besturen helpt om lokaal in te zetten op kinderarmoedebestrijding. Ik hecht ook bijzondere aandacht aan de regierol van lokale besturen bij projectoproepen.

Om de lokale besturen nog beter te kunnen ondersteunen in hun regierol gaf ik de opdracht te onderzoeken hoe lokale besturen invulling geven aan hun armoedebestrijdingsbeleid en hun regierol daarin, alsook naar de knelpunten die zij daarbij ervaren.

Beleidsopties

Het wetenschappelijk onderzoek inzake de lokale regierol moet in 2017 resulteren in concrete beleidsaanbevelingen die lokale besturen moeten helpen om een sterker lokaal armoedebestrijdingsbeleid te voeren en hun rol daarin beter in te vullen. Ik ga aan de slag met de resultaten van dit onderzoek om lokale besturen verder te versterken in hun lokaal armoedebestrijdingsbeleid.

De lerende netwerken kinderarmoedebestrijding worden verder gezet. Bij eventueel nieuwe projectoproepen of acties op lokaal niveau blijf ik de regierol van de lokale besturen naar voor schuiven.

Verder blijf ik mijn medewerking hechten aan elke samenwerking die het armoedebestrijdingsbeleid kan versterken. Zo zal ik ook in 2017 regelmatig een overleg met onder meer de federale staatssecretaris bevoegd voor armoedebestrijding plannen.

3.3 Het evalueren en actualiseren van de huidige regelgeving inzake armoedebestrijding

Realisaties

In 2016 ben ik gestart met de voorbereidingen om de regelgeving inzake armoedebestrijding te evalueren en te actualiseren. Ik wil daarbij nagaan hoe we een nog effectiever en efficiënter armoedebestrijdingsbeleid kunnen voeren.

Beleidsopties

In 2017 worden de werkzaamheden inzake deze evaluatie en actualisatie verdergezet. De resultaten van bovenvermelde onderzoeken zullen hierbij meegenomen worden. Ik blijf ook inzetten op een verdere afstemming hierover met collega-minister Vandeuren.

3.4 We voeren een participatief armoedebestrijdingsbeleid en creëren hiervoor de nodige randvoorwaarden

Realisaties

De laatste jaren is de aandacht voor participatie toegenomen. Op de verschillende bestuurlijke niveaus worden er door overheden inspraakinitiatieven genomen. Ook ik draag het principe van participatie en betrokkenheid in brede zin hoog in het vaandel. Voor meer acties inzake participatie, zie 2.2.1.

Op 1 juli 2016 organiseerde ik een VPAO met het Netwerk tegen Armoede, Caritas en Samenlevingsopbouw. De onderwerpen hadden voornamelijk betrekking op de beleidsdomeinen Wonen en Binnenlands Bestuur, met het oog op het uitvoeren van armoedetoetsen in betrokken dossiers. In het najaar organiseerde ik een tweede VPAO met als voornaamste agendapunt de actualisatie en bijsturing van het VAPA.

Ik heb ook via een schrijven mijn collega-ministers de stappen van een goed VPAO in herinnering gebracht. Ik onderstreepte hierbij ook nogmaals de formele afspraken rond en het belang van deze overlegstructuur.

Beleidsopties

Ik zal het HPAO vragen de organisatie van het VPAO binnen de andere beleidsdomeinen actief op te volgen en te faciliteren.

Ook tijdens de verdere beleidsperiode zal ik actief aansturen op beleidsdomeinoverschrijdende VPAO's over problemen of initiatieven die meerdere beleidsdomeinen raken. Ik zal hiervoor ook zelf initiatieven nemen. Zo zal ik samen met mijn collega minister voor Welzijn een VPAO in het kader van de actualisatie van het armoededecreet organiseren.

Participatie in brede zin blijft als een rode draad doorheen mijn armoedebestrijdingsbeleid lopen. Zo blijf ik voor mijn eigen dossiers VPAO's organiseren waarin een brede middenveldparticipatie wordt mogelijk gemaakt.

3.5 Het voeren van een efficiënt en onderbouwd beleid gestoeld op kennisontwikkeling en –kruising, monitoring en evaluatie van armoede en het armoedebestrijdingsbeleid

Om een breed en tegelijk diep zicht te krijgen op armoedeproblematieken is een volgehouden inspanning van de verschillende betrokken actoren nodig, die moeten worden ondersteund door een efficiënt kennismanagement. De inzet van ervaringskennis en beleidskennis kwam reeds uitgebreid aan bod. Een onderbouwd beleid is echter ook gestoeld op wetenschappelijk onderzoek.

Realisaties

Ik heb ervoor geopteerd het voorziene budget voor wetenschappelijk onderzoek te behouden maar flexibel in te zetten in functie van de beleidsnoden.

Zo heb ik in 2016 twee onderzoeksopdrachten gelanceerd, namelijk een onderzoek naar informele netwerken en een onderzoek naar instrumenten voor de uitvoering van de regierol van lokale besturen op het vlak van (kinder)armoedebestrijding en de mogelijke knelpunten daarbij.

In 2016 heb ik tevens de Studiedienst van de Vlaamse Regering gevraagd om een nieuwe editie te maken van de Armoedemonitor. De resultaten hiervan heb ik aan de voltallige Vlaamse Regering bezorgd.

Voorts heb ik deelgenomen aan een overleg over de indicatoren van een in ontwikkeling zijnde nieuwe gemeentemonitor. Hierbij heb ik het belang van de opname van de (kinder)armoede-indicatoren in de gemeentemonitor verdedigd.

Beleidsopties

Ik zal ook in 2017 aan de Studiedienst vragen de belangrijkste cijfergegevens omtrent armoede te actualiseren en hierover te rapporteren, zodat we een actueel zicht blijven behouden op de armoedesituatie binnen onze regio.

De opgestarte wetenschappelijke onderzoeken worden opgevolgd via de stuurgroepen. Ik stuur bij waar nodig. Ik bekijk waar nieuw ad hoc onderzoek beleidsrelevante informatie kan opleveren.

IV. BIJLAGEN

Bijlage 1: Begroting 2017

Het budget 2017 voor het beleidsveld Armoedebestrijding bedraagt €2.543.000 (begrotingsartikel GB0-1GCC2AH-WT). Dit is uiteraard niet het enige budget dat binnen de Vlaamse overheid naar armoedebestrijding gaat. Middelen gaan naar de uitvoering van het samenwerkingsakkoord tussen de federale staat, de gemeenschappen en de gewesten betreffende de bestendiging van het armoedebeleid; experimentele en projectmatige subsidies in het kader van armoedebestrijding (bv. preventieve gezinsondersteuning); onderzoek in het kader van het armoedebeleid en structurele werkingssubsidies in het kader van armoedebestrijding (aan de VGC en faciliteitengemeenten).

Bijlage 2: Regelgevingsagenda Beleidsbrief Armoedebestrijding 2016 – 2017

Minister	Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding
Beleidsdomein	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Titel van het initiatief	Wijziging van het decreet van 21 maart 2003 betreffende de armoedebestrijding
Strategische doelstelling	☐ SD1 – Preventie van armoede ☐ SD2 – Bestrijding van armoede ☒ SD3 – Geïntegreerd bestuur
Status (keuzeveld) <i>In voorbereiding, lopend, afgewerkt</i>	in voorbereiding
Inhoud	- aanpassing artikel 18/1 in het kader van de integratie van de sectorale subsidies voor lokale kinderarmoedebestrijding in het Gemeentefonds - verankering van de regierol van de lokale overheden met betrekking tot het lokale armoedebeleid

Minister	Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding
Beleidsdomein	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Titel van het initiatief	Wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de armoedebestrijding
Strategische doelstelling	☐ SD1 – Preventie van armoede ☐ SD2 – Bestrijding van armoede ☒ SD3 – Geïntegreerd bestuur
Status (keuzeveld) <i>In voorbereiding, lopend, afgewerkt</i>	Afgewerkt
Inhoud	- aanpassing artikel 4, § 1: voortgangsrapportage om de twee jaar in plaats van ieder jaar nu. - aanpassing hoofdstuk V/1 in het kader van de integratie van de sectorale subsidies voor lokale kinderarmoedebestrijding in het Gemeentefonds

Bijlage 3: overzicht van de wijze waarop gevolg werd gegeven aan de resoluties en moties van het Vlaams Parlement

Nummer en datum	Titel	Gevolg
134 nr. 5, 14 januari 2015	MOTIE - beleidsnota Armoedebestrijding 2014-2019	Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA) werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 3 juli 2015. Dit plan kwam participatief tot stand (vraag 10). Het plan heeft aandacht voor zowel de preventie als de bestrijding van armoede en heeft bijzondere aandacht voor gezinnen in armoede met jonge kinderen om de vicieuze cirkel van generatiearmoede te doorbreken (vraag 1). Zowel de materiële als de immateriële aspecten van armoede worden erin aangepakt (vraag 2). Het dossier voor inventarisatie en opvolging van de automatische rechtentoekenning en administratieve vereenvoudiging binnen de Vlaamse overheid is op de Vlaamse Regering gebracht (vraag 3). De coördinatie van de teams voor advies en ondersteuning (TAO – inzet ervaringsdeskundigen in de armoede) wordt ondersteund (vraag 7). Het armoedebeleid wordt afgestemd met het federaal armoedebeleid en de lokale besturen worden ondersteund voor hun lokaal kinderarmoedebestrijdingsbeleid (vraag 8). De uitvoering van de engagementen inzake armoedetoetsing van regelgevingsdossiers is nauwgezet opgevolgd binnen de Vlaamse Regering (vraag 11).
362 nr. 2, 13 mei 2015	MOTIE - actualiteitsdebat over de aangekondigde maatregelen in het kader van de armoedebestrijding	De acties in antwoord op deze motie zijn opgenomen in (de bijlage van) het VAPA dat op 3 juli 2015 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd. De acties werden besproken met het Vlaams Netwerk tegen Armoede en andere betrokken organisaties uit het werkveld. De stakeholders werden ingelicht over het gevolg dat gegeven werd aan hun input bij de opmaak van het VAPA (vraag 2 van de motie).
434 nr. 2, 8 juli 2015	MOTIE - actualiteitsdebat over het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019	De acties in antwoord op deze motie zijn opgenomen in (de bijlage van) het VAPA dat op 3 juli 2015 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd. De acties werden besproken met het Vlaams Netwerk tegen Armoede en andere betrokken organisaties uit het werkveld. De stakeholders werden

		ingelicht over het gevolg dat gegeven werd aan hun input bij de opmaak van het VAPA (vraag 2 van de motie). In het kader van de actualisering van het armoededecreet worden de lokale besturen erkend in hun regierol inzake het lokale armoedebeleid (vraag 4). In 2016 worden de voorbereidingen gestart voor de opvolging en bijsturing van het VAPA in 2017 (vraag 5).

Bijlage 4: inhoudelijke rapportering over de opvolging van de aanbevelingen van het Rekenhof.

Referentie en datum	Aanbeveling	Gevolg
Stuk 36 (2015-2016) – NR 1 28 oktober 2015	Beleidsdocumenten moeten transparante en cijfermatige duiding geven over het Vlaamse armoedebestrijding- en schuldbemiddelingsbeleid. Daarbij is het aangewezen de middelen voor armoedebestrijding in een afzonderlijk begrotingsartikel onder te brengen.	In het kader van voorbereiding van de voortgangsrapportage bij en de bijsturing van het VAPA 2015-2019 worden alle ministers herinnerd aan deze aanbeveling. Bij brief in juni 2016 werden alle ministers herinnerd aan het engagement opgenomen in het VAPA om in de beleidsbrieven expliciet een luik rond armoedebestrijding op te nemen.
	De Vlaamse overheid moet bij de bijsturing van het nieuwe Vlaams Actieplan Armoedebestrijding in 2017 elke actie concreet budgetteren, voldoende SMART formuleren en koppelen aan een operationele doelstelling. Het actieplan moet een overzicht bieden van alle betrokken entiteiten en de acties waaraan zij participeren.	Zie ook hierboven. Deze aanbeveling wordt meegenomen in het lopende proces van bijsturing van het VAPA.
	De Vlaamse overheid dient acties te ontwikkelen om de tewerkstelling van opgeleide ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting te stimuleren en de	Via de werking TAO (Teams voor advies en ondersteuning) van vzw De Link wordt een opgeleide ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting tewerk gesteld bij de administratie ter ondersteuning van de opmaak en de uitvoering van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding. Vanuit de begroting

	doorstroom van cursisten naar de feitelijke beroepsopleiding te verhogen. Ieder beleidsdomein dat rechtstreeks betrokken is bij de armoedeproblematiek dient een verticaal armoedeoverleg te organiseren.	armoedebestrijding wordt de coördinatie van de TAO-werking bij vzw De Link verder ondersteund. In 2016 werd verticaal permanent armoedeoverleg georganiseerd over armoedethema's en over thema's binnen andere bevoegdheden. Er werd een brief verzonden naar alle ministers van de Vlaamse Regering waarin gewezen werd op de decretale bepalingen inzake de organisatie van een verticaal permanent armoedeoverleg binnen elk relevant beleidsdomein. Tevens werd in de brief gewezen op enkele principes voor een goed verticaal permanent armoedeoverleg.
	Bij de evaluatie van projectaanvragen moet de overheid nagaan of ze wel degelijk experimenteel, aanvullend of vernieuwend, maatschappelijk relevant en uitvoerbaar zijn.	Bij de beoordeling van de aanvragen worden deze elementen uitdrukkelijker afgetoetst.
	De Vlaamse overheid dient te overwegen de vzw De Link te subsidiëren op basis van een meerjarenplan met strategische en operationele doelstellingen en een gemeenschappelijk subsidiebesluit. Tevens is het aangewezen na te gaan hoe de middelen voor vormings- en begeleidingsinitiatieven rond de armoedeproblematiek efficiënter kunnen worden ingezet.	De reguliere basissubsidies aan De Link en de vormings- en begeleidingsinitiatieven rond de armoedeproblematiek vallen onder de bevoegdheid van de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Er is door deze minister een proces gestart van organisatieversterking bij de armoedeorganisaties die op de begroting Welzijn worden gesubsidieerd. Vzw De Link en de vormings- en begeleidingsinitiatieven rond de armoedeproblematiek zijn in dit proces betrokken. Efficiëntere inzet van middelen en meerjarenplanning zijn doelstellingen van dit proces.
	De Vlaamse overheid dient het schuldbemiddelingsbeleid verder te optimaliseren door de OCMW's aan te moedigen actief te participeren aan de samenwerkingsverbanden voor schuldbemiddeling en	De samenwerkingsverbanden schuldhulpverlening en het Vlaams Centrum Schuldenlast vallen onder de bevoegdheid van de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

	het VCS er toe aan te zetten haar vormingsactiviteiten zoveel mogelijk voor alle geïnteresseerde doelgroepen open te stellen.	
	Projectsubsidies met een recurrent karakter dienen in de reguliere regelgeving te worden geïntegreerd.	Bij het verlenen van impulssubsidies worden de inhoudelijk bevoegde ministers en administraties betrokken om een latere reguliere inbedding te vergemakkelijken. Bij projectoproepen wordt expliciete aandacht besteed aan de eventuele reguliere verderzetting van de werking na het stopzetten van de subsidies.
	De aanrekeningsprincipes van het Rekendecreet moeten correct worden toegepast.	De aanrekeningsregels worden correct toegepast.
	De interne financiële controle bij de AWS dient te worden geoptimaliseerd. Goede controlehandleidingen en een risicoanalyse zijn daarvoor nuttige instrumenten. Bij belangrijke tekortkomingen in de subsidieverantwoordingen dient de Zorginspectie te worden ingeschakeld.	Er wordt een controlehandleiding uitgewerkt. De afdeling Welzijn en Samenleving werkt mee aan het VO-brede project 'Slimme subsidies'.

Bijlage 5: overzicht van de wijze waarop gevolg werd gegeven aan de arresten van het Grondwettelijk Hof en van het Hof van Justitie waarin Vlaamse decreten werden vernietigd of ongrondwettig of strijdig met het EU-recht werden bevonden.

Het Grondwettelijk Hof noch het Hof van Justitie brachten arresten uit waarin het Vlaamse decreet aangaande het armoedebestrijdingsbeleid werden vernietigd, ongrondwettig of strijdig met het EU-recht werden bevonden.